

STATNETT SF
Postboks 4904 Nydalen

0423 OSLO

Deres ref

Vår ref
2025/1195-2

Saksbehandler
Vegard Strand

Dato
02.04.2025

Tensio – høringssvar tariffer i Transmisjonsnett

Bakgrunn

I høringen kommer det frem at Statnett ønsker å innføre tre endringer i sine tariffer med virkning fra 1. januar 2026. Vi kommenterer derfor disse tre hovedforslagene i del 1 under.

I tillegg kommenterer vi i del 2 hvert av de syv langsiktige tiltakene Statnett ønsker svar på i høringen som i enkelte tilfeller også krever forskriftsendringer. Forslagene som kommenteres i del 2 vil ikke få virkning fra 1. januar 2026.

I del 3 finnes utfyllende kommentarer til noen av forslagene og det bes om tilleggsopplysninger knyttet til enkelte av forslagene.

Del 1 – Våre innspill til hovedforslagene

Innføring av et kapasitetsledd på forbruk

Forslaget innebærer at fastleddet deles i to, kapasitetsleddet og (rest-)fastleddet. Kapasitetsleddet avhenger av kundens maksuttak. Det resterende fastleddet blir som i dag, altså at det baseres på forbruk i systemets topplasttime. I dag er innmatingstariffen begrenset av EU-regelverk. På på sikt kan det være aktuelt for Statnett å innføre kapasitetsledd for produsenter. Endringen vil ha fordelingsvirkninger. Direkteknyttet industri vil ifølge Statnett betale rundt 120 MNOK mer årlig, mens forbruk under 15 MW vil få tilsvarende reduksjon.

Innspill fra Tensio:

Kostnadsriktighet og kostnadsrettferdighet er viktige momenter ved fastsettelse av tariffer. Siden økt kapasitetsuttak er den største kostnadsdriveren for utvikling av strømmettet vil det på generelt grunnlag kunne være riktig å prise kapasitet noe tydeligere. I tillegg antar vi at det bakenforliggende for Statnetts forslag også ligger et premiss om at større forbrukere betaler noe mindre i nettleie enn hva som riktig eller rettferdig sammenlignet med den nytten de har av strømmettet, og at den økte regningen til større

forbrukere vil bidra til at mindre forbrukere får en noe lavere og mer riktig kostnad sett ut ifra sin bruk og nytte av strømmettet.

Nye krav for å oppnå rabatt for store enkeltforbrukere

- a. Krav om deltakelse i reservemarkedene som kan redusere systemdriftskostnadene
- b. Krav om deltakelse i spotmarkedet med prisavhengige bud, da redusert forbruk i et marked nær kapasitetsgrensen kan medføre store prisreduksjoner

Innspill fra Tensio:

Tariffreduksjon for store enkeltforbrukere bør ifølge Statnett vurderes ut fra hvilken nytte og positiv påvirkning disse kundene har for kostnadene i transmisjonsnettet. Tensio forstår at det stilles krav til store enkeltforbrukeres tariffreduksjon og kostnadsriktighet slik at reduksjonene store enkeltforbrukere får reflekteres i lavere kostnader for alle andre brukere av strømmettet. Reduksjoner som ikke reflekteres i faktisk lavere kostnader til øvrige brukere av strømmettet vil øke nettleien for alle andre brukere av strømmettet. Det er opplyst at industrien i Norge engasjerer seg i disse spørsmålene og vil ha en prosess med Statnett knyttet til disse spørsmålene utover våren.

Det er viktig at Tensio og øvrige nettselskaper blir holdt orientert om det videre arbeidet med industritariffer og vurderingene knyttet til industritariffene i transmisjonsnettet, underveis og i etterkant av denne høringen og tilhørende dialog med industrien. Siden regionalt distribusjonsnett i stor grad benytter prinsippene til transmisjonsnettet kan endringer i tariffene i transmisjonsnettet forplante seg videre i nettsystemet. Statnett må videre sørge for at innføringstidspunktet for nye tariffes settes slik at underliggende nett får anledning til å gjennomføre tariffendringer mot sine kunder.

Balanseansvarlige (BRP) bør dekke en større andel av systemdriftskostnadene

De nordiske avregningsansvarlige har avtalt hvor mye av reservekostnadene balanseansvarlige aktører skal dekke, hvor Statnett hittil ikke har utnyttet hele mulighetsrommet knyttet til belastning av balanseansvarlige. Statnett ønsker derfor å øke gebyrinntektene fra balansemarkedet med 1 milliard kroner.

Innspill fra Tensio:

Med økte gebyrer må balanseansvarlige videreføre kostnadene til egne kunder. Tensios balanseansvarlige forventes dermed å øke prisen for utførte balanseringstjenester. Disse kostnadene knyttes til kjøp av kraft. I gjeldende regulering er kompensasjonen for kjøp av kraft bestemt av myndighetene. Om gebyrene i balansemarkedet øker uten at det gjøres noe med regelverket vil nettselskapene ikke få dekket økte kostnader. Tensio har allerede utfordringer med at faktiske kostnader ved kjøp av kraft ikke dekkes i reguleringen. Denne utfordringen forsterkes om gebyrene i balansemarkedet økes. Statnett har ikke opplyst nivå på nytt gebyr. Basert på egne anslag er estimert kostnadsøkning for de volumene Tensio representerer i balansemarkedet rundt 6 millioner kroner.

Om Statnett ønsker å endre gebyrene i balanseavregningen må Statnett også arbeide for at nettselskapene får dekket økte gebyrer gjennom reguleringen. Tensio støtter gjerne opp dette arbeidet

med analyser og vurderinger. Det er også en gylden anledning til å foreta en helhetlig vurdering av regler for kompensasjon av kraftkjøp og løse utfordringer med eksisterende underkompensasjon.

Del 2 – Våre innspill til de syv tiltakene Statnett vurderer på lengre sikt

Vurdere innretning av energileddet (spesielt kostnadsfordeling i perioder med meget høy strømpris)

Innspill fra Tensio:

Tensio deler Statnetts ønske om å utrede energileddtariffen og vurdere alternative modeller. Dette arbeidet har startet og vil kreve både tid og klokskap. Løsningen på utfordringene, frem til en ny modell kan etableres, er å videreføre gjeldende ordninger som demper nivået på energileddene – enten ved midlertidig forskrift eller ved administrativt fastsatte terskelverdier.

Reservasjonstariff i transmisjonsnettet

Innspill fra Tensio:

Statnett ønsker å innføre en tariff for kunder som reserverer nettkapasitet i transmisjonsnettet. Statnetts vurdering er at modenetskriteriene fungerer, men at de ikke fungerer godt nok slik at umodne kunder fremdeles blokkerer mer modne kunder som faktisk vil knyttes til nettet. Tensio er på samme måte som Statnett opptatt av at umodne kunder ikke bør blokkere for mer modne kunder. Det å innføre en reservasjonstariff kan derfor bidra til å ytterligere rydde opp i kapasitetskøene. Samtidig er det viktig å ha med seg perspektivet om kundevennlighet og legitimitet. Det å må stå i en lang kø er i seg selv ikke veldig kundevennlig, og hvis man i tillegg skal betale for å stå i denne køa vil det kunne skape ytterligere legitimitets- og omdømmeutfordringer.

Forenkling og standardisering av anleggsbidragsreglene

Innspill fra Tensio:

Arbeid med revisjon av anleggsbidragsreglene er igangsatt både hos nettselskapene og energimyndighetene. Hensikten med arbeidet er å modernisere og forenkle regelverket for anleggsbidrag primært i regionalt distribusjonsnett og transmisjonsnett, men også i lokalt distribusjonsnett. Tensio og Statnett har felles forståelse av utfordringene med dagens regelverk, og på behovet for forenklinger.

RME har ved eget oppdragsbrev fra departementet fått frist til 1. oktober på å utrede og foreslå endringer i anleggsbidragsreglene. Statnett og Tensio arbeider med forslag og utredninger i samband med oppdragsbrevet.

Basere fastledd på målte uttak – ikke på forbruket bak målepunktet

Innspill fra Tensio:

Avregningsgrunnlaget i dagens tariffmodell er ikke utvekslet energi, men forbruk bak utvekslingspunktet. En overgang fra en avregning som baseres på brutto forbruk til utvekslet

energimengde er allerede foreslått under innføringen av nytt kapasitetsledd. Tensio har i del 3 av dette høringssvaret bedt om tilleggsinformasjon som kan belyse dette punktet ytterligere.

Overgang til flere topplasttimer

Innspill fra Tensio:

Statnett ønsker å se nærmere på om det er hensiktsmessig å fortsette bruken av en topplasttime. Eller om det skal innføres avregningsgrunnlag som har alternative sammensetninger. Dette arbeidet virker umodent og det er ikke beskrevet i særlig grad hvordan dette er tenkt utført eller når det kan bli aktuelt. Tensio har i del 3 av dette høringssvaret bedt om tilleggsinformasjon som kan belyse dette punktet ytterligere.

Tarifiering av reaktiv effekt

Innspill fra Tensio:

Statnett har i den senere tid opplevd at både uttak og innmating av reaktiv effekt skaper problemer i driften. Statnett mener reaktiv innmating bør tarifferes i tillegg til uttak. Statnett avviklet tariffen for innmating av reaktiv effekt om sommeren for kort tid siden. Det antas at en gjeninnføring av en slik tariff kan gjøres relativt raskt. Statnett bør involvere de regionale nettselskapene i dette arbeidet.

Økt innmatingstariff

Innspill fra Tensio:

Kommisjonsforordning 838/2010 setter en øvre grense for innmatingstariffen i transmisjonsnettet. Statnett arbeider med endringer som skal heve terskelnivået. Selskapet har arbeidet for å heve innmatingstariffene over mange år og Tensio ser på dette som et langsiktig arbeid som det ikke er nødvendig å gi innspill på.

Del 3 - Utfyllende kommentarer og ønske om tilleggsopplysninger

Innføring av kapasitetsledd på forbruk - produksjon

Statnetts *endring av avregningstidspunkt* for en kundes effektuttak fra kraftsystemets toppplasttime til den timen hvor kunden har sin egen maksuttak fra transmisjonsnettet (gjennom de tre siste år) vil gi omfordelingsvirkninger. Det er minst to forhold som har stor betydning for omfordelingsvirkningene:

Det første forholdet knytter seg til produksjon. Med et målt kapasitetsledd er produksjon bare til fordel om produksjonen er bak målepunktet og kommer til reduksjon av det målte uttaket. Produksjon som er i stasjonen – men som har egne avganger – noen meter unna kommer ikke til noen lokal fordel. Denne produksjonen vil i mange tilfeller være årsaken – og forutsetningen – for at forbruket er plassert i stasjonen. Forbruk i områder med mye produksjon kan dermed få et høyt eller lavt avregningsgrunnlag avhengig av eksterne forhold som ikke er spesielt relevante for utnyttelsen eller utviklingen av det totale nettet og som kan være tilfeldige og variere mellom stasjoner og områder.

Ønske om tilleggsinfo:

Det er ønskelig å se hvor mye lokal produksjon som er bak og hvor mye som er ved siden av uttakspunkter og om det er store forskjeller for hvor mye produksjonen betyr for uttaket for de enkelte selskap.

Innføring av kapasitetsledd på forbruk - forbruk

Det andre forholdet knytter seg til forbruket. Avregningsgrunnlaget for kapasitetsleddet tar utgangspunkt i målt maksimalt uttak i hvert punkt. Der er det ingen felles time for avregningen av kapasitetsleddet i motsetning til fastleddet. Det er sannsynlig at avregningsgrunnlaget vil bli mye større enn uttaket noen gang har vært og høyere enn samlet maksuttak fra transmisjonsnettet. Det skjer for eksempel ved at samme uttak inngår i to ulike grunnlag på to ulike tidspunkt. Her er kan forhold som driftsforstyrrelser, planlagt revisjon, koblinger i nettet, systemansvarlige vedtak, og mye mer få en direkte innflytelse på avregningsgrunnlaget. Andre forhold som styring og koordinering av lokal produksjon, kjøring av kraftverk, transitt gjennom regionalt distribusjonsnett og balanseoperasjoner vil kunne påvirke grunnlagene og tariffen. Noen selskaper i noen områder kan få tariffgrunnlag som er svært høye og langt høyere enn totalt forbruk, mens andre selskaper kan få tariffgrunnlag som har en nær relasjon til underliggende forbruk. Med det nye kapasitetsleddet er det økt risiko for at forbruket i ulike stasjoner og i ulike deler av landet får ulik behandling.

Ønske om tilleggsinfo:

For å opplyse høringsprosessen bes Statnett legge frem grunnlag som viser totalt forbruk per stasjon og per selskap – avregningsgrunnlag for eksisterende fastledd per selskap og per stasjon, avregningsgrunnlag for nytt kapasitetsledd per stasjon og per selskap, utvekslet energi inn og ut per stasjon og per selskap og globalt maksimum per selskap. Hvis nevnte opplysninger gjøres tilgjengelig er det mulig å vurdere omfordelingsvirkningene med nytt kapasitetsledd. Med flere opplysninger blir det også lettere å vurdere hvordan avregningen med kapasitetsledd virker, og gjøre mer detaljerte vurderinger knyttet til hvor fornuftig det er å innføre et kapasitetsbasert fastledd.

Balanseansvarlige (BRP) bør dekke en større andel av systemdriftskostnadene

Ønske om tilleggsinfo:

Statnett ønsker å øke gebyrene i balanseavregningen fra 1. januar 2026 slik at gebyrinntektene øker med 1 milliard kroner per år. Det er ikke formidlet hvilke gebyrer Statnett ønsker å endre og med hvilken sats. Dette bør snarlig opplyses.

Med hilsen

Vegard Strand

Leder økonomisk analyse og rammevilkårsanalyse

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger ingen håndskrevet signatur.